

Samen sterker

DAG VOOR DE LOKALE BESTUREN

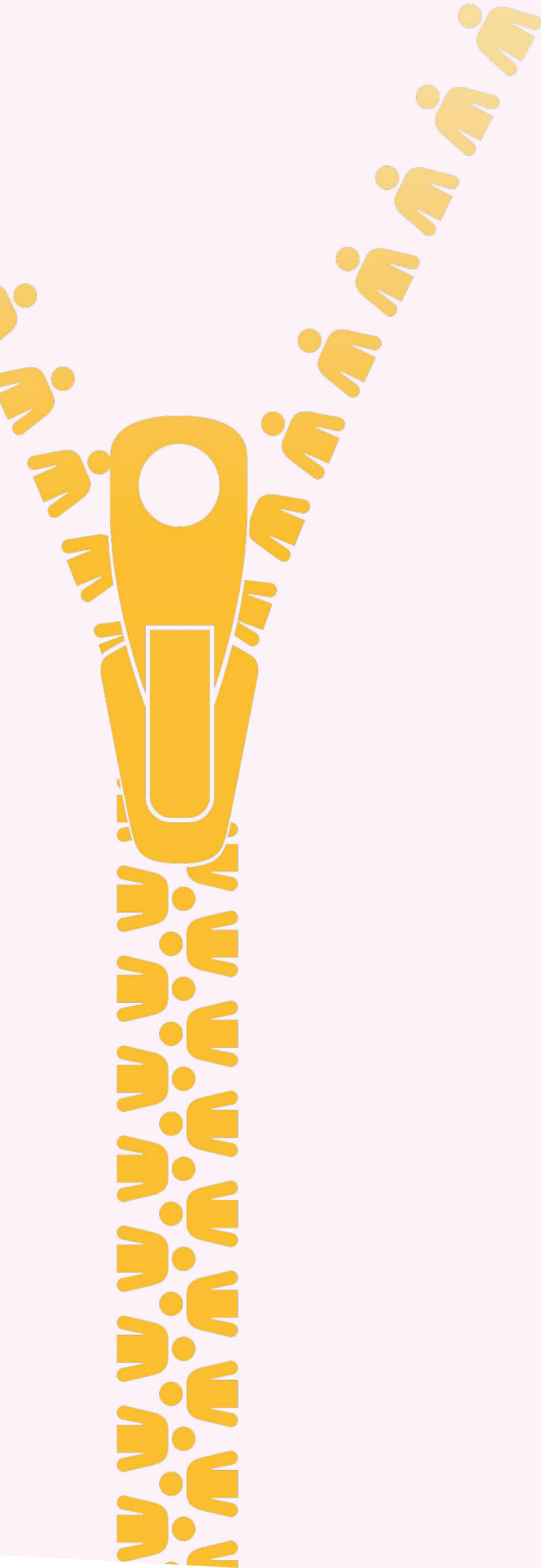

Provincie
Antwerpen

A yellow zipper pull is shown at the top left, with the zipper teeth extending downwards. The teeth are stylized as human figures, with some having arms raised, suggesting a community or group. The background is a gradient from purple to red.

Werken aan duurzaam behoud van lokaal erfgoed

*Werken aan duurzaam behoud van
lokaal erfgoed*

Ontdek de ondersteuning van

- Monumentenwacht
- Kerkplus
- Dienst Erfgoed
- Provinciaal Archeologisch Depot

MONUMENTENWACHT

Samen zorgen voor ons waardevol erfgoed

Provincie
Antwerpen

Geweldig Monumenten.mp4

WERKING

- Monumentenwacht als huisarts voor onroerend erfgoed: monitoring > diagnose > advisering
- Inspecties op maat met inspectierapport
- Monitoring & meting
- Noodinterventies & voorbeeldingrepen
- Sensibilisering & workshops
- Duurzaamheid
- Voor particulieren, kerkbesturen, instellingen, overheden, ...

VOORDELEN

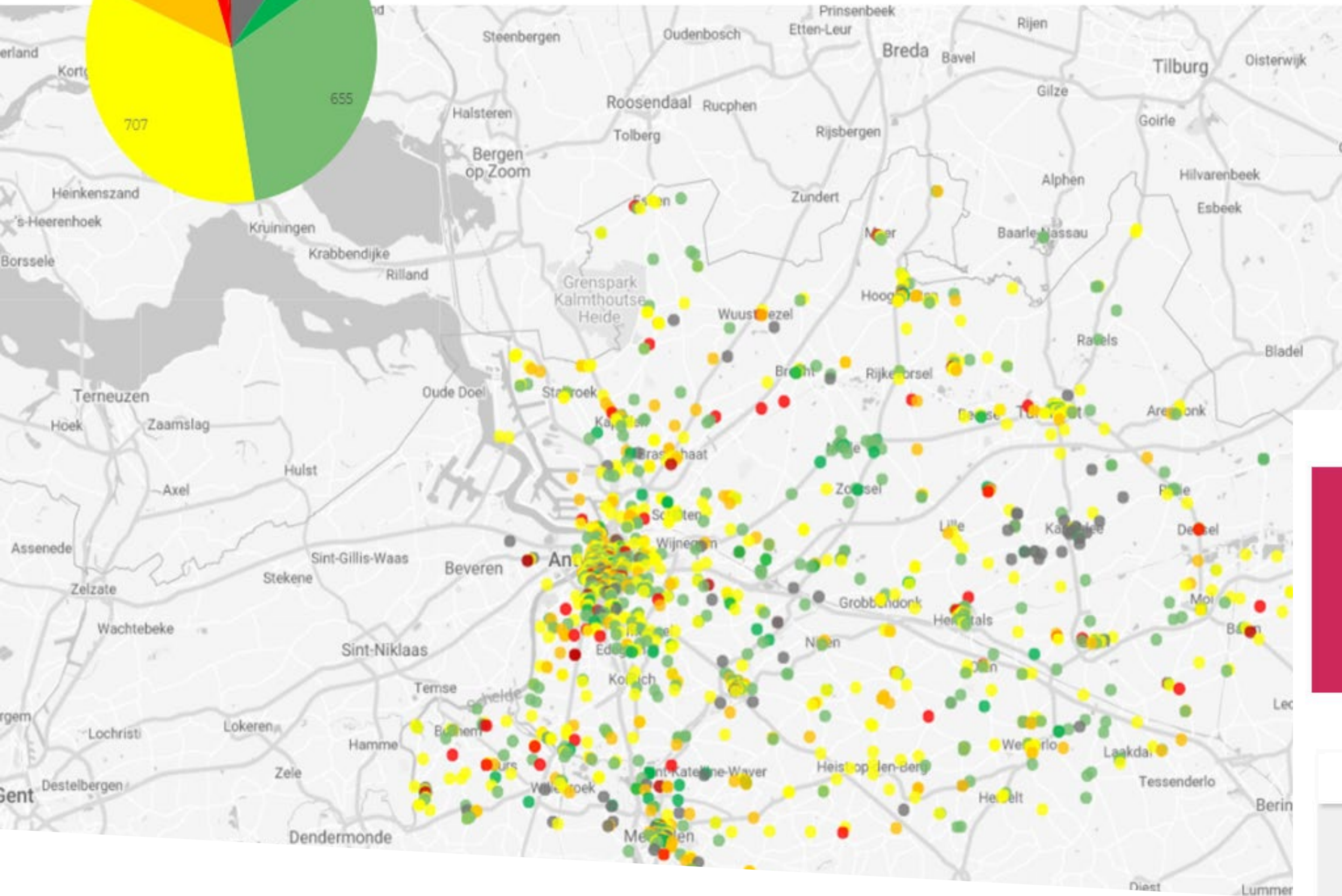
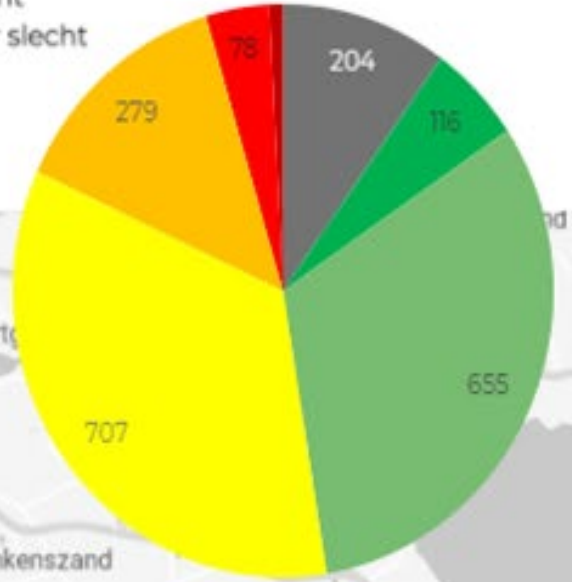
- **Voorkomen is beter dan genezen**
= goed voor het erfgoed en de portemonnee
- Veel specifieke kennis
- Objectief & ongebonden
- We zien alles (touwtechnieken, drones, ...)
- Persoonlijk contact
- Gratis nazorg
- Inspectierapport als basis voor beheersplan, onderhoudslogboek en premies van AOE
- Lage tarieven

- 0 niet van toepassing
- 1 uitstekend
- 2 goed
- 3 redelijk
- 4 matig
- 5 slecht
- 6 zeer slecht

Selecteer periode

- beschermd
- UNESCO werelderfgoed
- IOED
- onroerend erfgoed-gemeen...

- oorspronkelijke functie
- huidige functie
- status abonnee
- object categorie (grootte)

- 33 jaar Monumentenwacht
- 5 provinciale afdelingen
- koepel Monumentenwacht Vlaanderen vzw

L

3265

aangesloten leden
(+ 0,3%)

O

8685

erfgoedobjecten
(+3,5%)

Inspecties

1100

bouwkunde,
molens, funerair

176

interieur

68 personeelsleden

gemiddelde tevredenheidsscore: **9,1/10**

35892 dienstverleningen sinds 1992

KERKPLUS

Samen de toekomst van je kerk
onderzoeken en je plannen realiseren

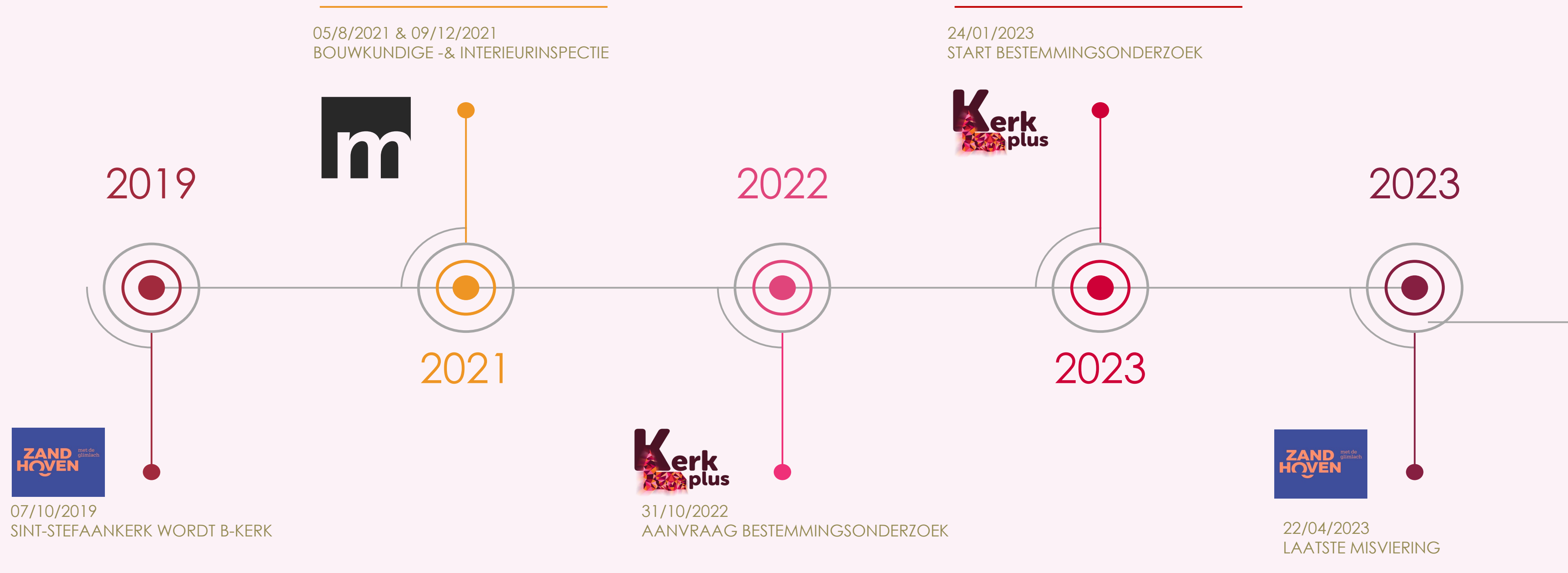

Provincie
Antwerpen

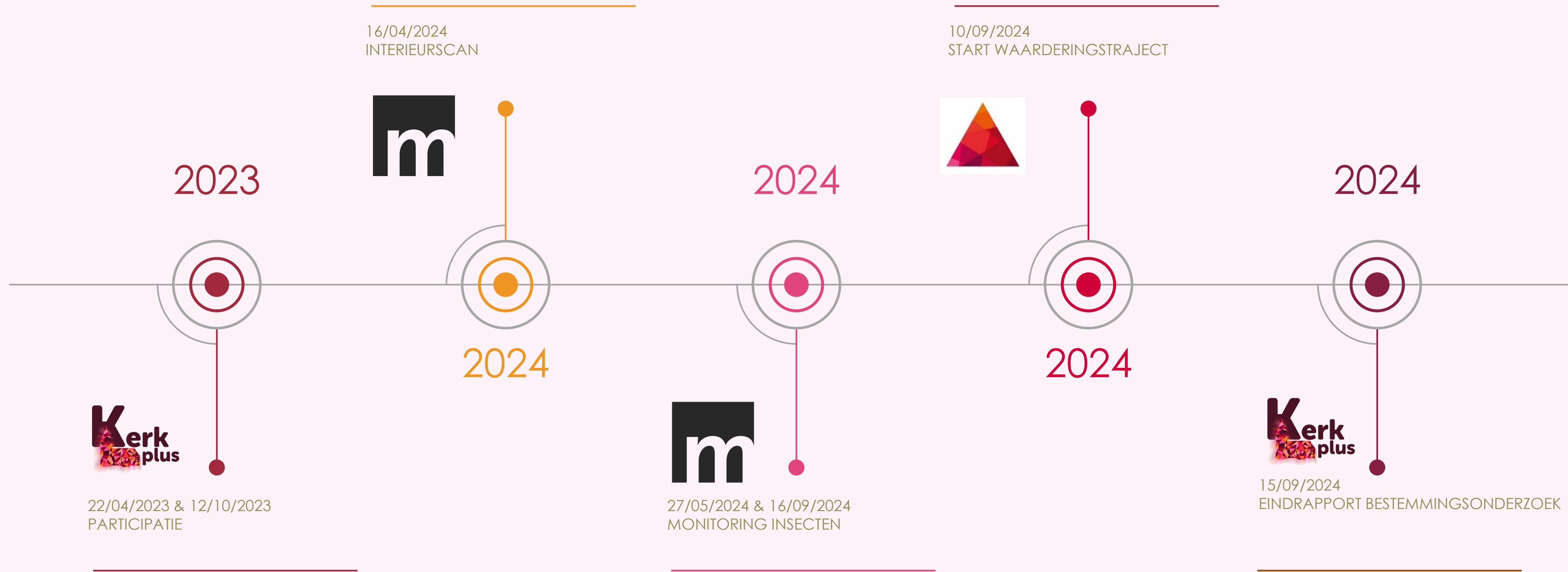

Provincie
Antwerpen

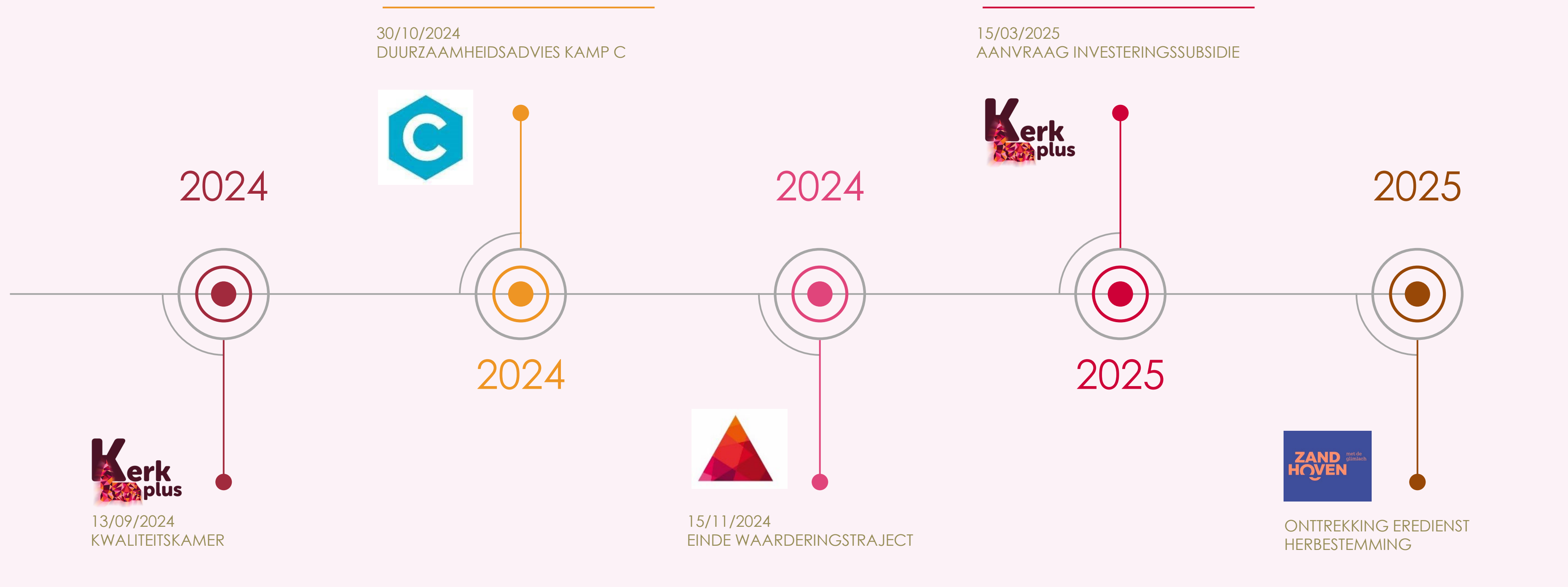
Sint-Stefaankerk Massenhoven

Sint-Stefaankerk Massenhoven

Sint-Stefaankerk Massenhoven

Actualisatie kerkenbeleidsplannen

Actueel en goedgekeurd kerkenbeleidsplan tegen 1 juni 2025.

A-kerk

Eredienst en valorisatie

Een kerk die op de langere termijn als parochiekerk zal behouden blijven, met aandacht voor valorisatie

B-kerk

Her- of nevenbestemming op KT

Een kerk die op korte termijn (binnen de 5 jaar) een neven- of herbestemming zal krijgen

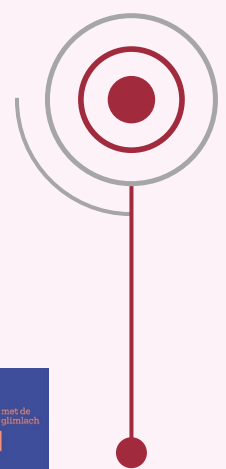
C-kerk

H, N of valorisatie op LT

Een kerk die op langere termijn (10 tot 15 jaar) een valorisatie, neven- of herbestemming zal krijgen

2019

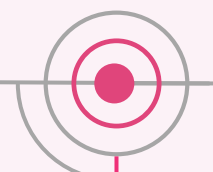

Samen de toekomst van je kerk onderzoeken...

- Participatieve haalbaarheidsstudies voor neven- en herbestemmingen
- Raamovereenkomst met Studio Open Kerken (70%) en Urbain architectencollectief (30%)
- 80% offerte, maximum 40.000 euro
- Traject bestaande uit analyse, participatietraject, 3 ontwerpscenario's, 1 uitgewerkt ontwerp met bijhorende kostenraming, eindrapport
- 31 maart of 15 oktober

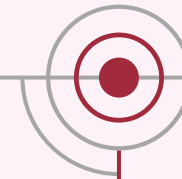
2022

Waardescan

lezing van de erfgoedwaarde aftoetsen bij het brede publiek

2023

22/04/2023
PARTICIPATIE 1

Welke kwaliteiten in en rond de kerk moeten we zeker behouden?

Volgens bronnen werd er in de 16de eeuw voor het eerst een kerk gebouwd. De neogotische parochiekerk Sint-Stephanus dateert uit 1857-1858 naar ontwerp van Eugène Gille. Het gaat om een driebokige kruiskerk, die in het interieur een restaurant en uitbreiding kende. De toren werd na WOII herbouwd. In 1952 gaf stormschade het startsein voor een algemene restauratie. Samen met het beeldenpark op de kerk en de harmonisch geheel. De footprint van het kerkhof is sinds de bouw van de huidige kerk in 1857-58 niet meer gewijzigd. De parochiezaal en het voormalig gemeentehuis zijn gelogen naast de kerk.

Het doel van dit herbestemmingstraject is het vinden van een gepast programma voor de kerk, met behoud van het kerkhof. De herbestemming moet niet alleen de structuur en de architecturale eigenheid van het gebouw en haar interieur respecteren. De herbestemming moet ook overblijven voor de geest en de herinnering van de plaats. Het gebouw uit 2019 werd aangekondigd als een gebiedsontwikkelingsproject, mag niet ontvoerd worden en moet zijn functie als centrumplek voor de gemeenschap kunnen blijven vervullen. Naast de kerk bevindt zich het met baksteen omkleed kerkhof. Volgens de voorschriften van het bijzonder plan van aanleg uit 2004 bestaat er geen mogelijkheid voor het uitbreiden van de huidige kerk. Tegenvoering is het kerkgebouw in eigendom van gemeente en OCMW Zandhoven.

**Studio Open Kerken
Massenhoven
Sint-Stephanuskerk
waardescan**

Ook wijzigingen aan het kerkhof rond de kerk zijn niet toegestaan. Het kerkhof van de Sint-Stephanus Parochiekerk is voor de inwoners van Massenhoven een plek die het verleden van het dorp en hun dorperen te herinneren. De laatste bijgekomen graven dateren uit de Zilveren eeuw. Van het heidens worden geen overblijfselen meer gevonden. Het kerkhof bevat veel wat heemkundige en historische waardevolle informatie. De herkomst van de kerk is de laatste jaren onderzocht door meerdere soldaten die dienden in beide wereldoorlogen.

Gevraagd naar wat ze aan de Sint-Stephanuskerk waarddevol vonden, vermeldden verschillende belangrijke elementen: de 30-meter hoge kerktoren als iconisch. De Sint-Stephanuskerk heeft doorheen haar bestaan vaak te maken met ernstige schade. Hierdoor zijn grote stukken van de inboedel verloren gegaan. Het overgebleven meubilair bestaat grotendeels uit neogotische stukken. Belangrijke stukken daaraan zijn het orgel gebouwd door Bernard Pella d'Handt in 1906, de klokken die geplaatst werden in 1908, de herdenkingsstenen voor de gemeentelijke soldaten uit de wereldoorlogen. De kwaliteit van het orgel wordt door velen geprezen. De klokken hebben een belangrijke emotionele waarde: ze brengen de dorpslingen op de hoogte van startgebeurtenissen en huwelijken. Ook de gedenkstenen van de gesneuvelde werd meermalen benoemd.

Wat is de beeldkwaliteit van de kerk in de dorpsomgeving?

De beeldkwaliteit van de kerk heeft een goede reputatie die niet alleen bepaald is door Massenhoven.

Het hoofdaltaar is volledig vernieuwd uit steen. Het bestaat uit gipsbelegde houten en ijzeren onderdelen. Het is een geheel van steen en ijzer. De steen aan weerszijden zijn vervaard met graniet en het gips is opgeleverd in neogotische stijl.

In 2004 het neogotische als neoromaanse element: bevestigd aan een enkel steenblok in neogotische stijl.

De beuchtoel is identiek aan deze aan de omgeving.

Het zijaltaar is weerside vernieuwd in steen en steen. Het is een steen en steen periode als het hoofdaltaar en de beuchtoel. Het beeld dat centraal staat bestaat uit witte natuursteen.

Klopt deze lezing van de erfgoedwaarde?

De meeste mensen in Massenhoven zeggen het gebouw is de kerk niet afgebroken worden. Maar het is geen goed kerk.

Orgel
Orgel gebouwd door Bernard Pella d'Handt in 1906.

Sacristiebank
Eikenhouten sacristiebank met in het midden een zijtafel. Onveranderd gebleven zijn vervaard met een witte. Datum is niet bekend, vermoedelijk van dezelfde periode als de boom van de kerk.

Opbergwand sacristie
Eikenhouten wand waar verschillende kasten in aangebracht zijn. Ze verschillen van hoogte en in detail. Datum is niet bekend, vermoedelijk van dezelfde periode als de boom van de kerk.

Provincie Antwerpen
Zandhoven

Gebruiksscan

aftoetsen hoe de kerk nu en in de toekomst gebruikt kan worden

2023

22/04/2023
PARTICIPATIE 1

De Sint-Stefanuskerk wordt momenteel nog gebruikt voor erediensten en andere activiteiten zoals het Kerst- en Pasconcert. Er zijn echter geen plannen om in de toekomst nog religieuze activiteiten aan te bieden en de kerk kende einde april haar laatste misviering. Er is wel een voorstel vanuit de gemeenschap om huwelijken en doopsels nog steeds in de kerk te laten plaatsvinden.

Tijdens de interviews werden verschillende concrete invullingen voorgesteld voor de herbestemming van de kerk, waarbij vooral de podiumzaal of een cultureel centrum sterk werd beaangmerkt. De gemeente heeft behoefte aan een specifieke podiumzaal met de juiste uitrusting en faciliteiten omdat de bestaande locaties beperkingen hebben. De kerk van Massenhoven biedt verschillende voorstellen als locatie voor een podiumzaal. Ten eerste heeft de kerk een uitstekend geluidsgeluid dat kan worden in de podiumzaal (theater, harmonie, jazz Festival, musicals, cabarets, performances van leerlingen en projecten op groot scherm). Daarnaast kan de charme van het kerkerinterieur behouden blijven, wat een unieke sfeer creëert voor culturele activiteiten. Bovendien kan de podiumzaal in de kerk van Massenhoven een betekenis geven aan het dorp en ervoor zorgen dat mensen specifiek naar Massenhoven komen voor culturele evenementen, in plaats van er alleen maar voorbij te rijden. Volgens sommige geluisterde voorstellen zou het spectrum aan activiteiten nog uitgebreid worden met o.a. een speelpleinwerking, een acadie, de Gubbels en een kerstbeve.

**Studio Open Kerken
Poppel
De Sint-Valentijnkerk
gebruiksscan**

Andere geluisterde voorstellen stonden eerder kritisch i.a.s. "multifunctionaliteit". Zij wisten onder meer op de nood van hoogwaardige technische apparatuur, zoals professionele geluids- en lichtsystemen. Het zal dus nodig zijn om de voor- en nadelen van een geprojecteerde accommodatie af te wegen tegenover die van een meer flexibele uitrusting. Niet al staat dat het gebouw zou moeten uitgerust worden met een vast of flexibel podium, met een (uitschuifbare) tribune, met verlichting, een vast tafelpunt, een "backstage" met kleedkamers en een goede bereikbaarheid voor muzikanten. Daarnaast moeten voor een goede opvang van bezoekers worden. De hierop aanvullende uitrusting is volgens de meeste eerder besproken: sanitair, een vestiaire en een kitchenette of beperkte toeg en keuken.

Het grondplan van de kerk leest alvast als een heldere, monumentale open ruimte met enkele kleine nevenruimtes. Gezien de huidige configuratie van het kerkgebouw, zijn er verschillende mogelijkheden om deze ruimte af te splitsen door het toebrengen van één of meerdere volumes. Een uitbreiding van de kerk zelf is echter niet mogelijk, volgens het BPA en het kerkerhof rondom de kerk houdt dit eveneens tegen. Het eventueel aangewezen kerk zou kunnen dienst doen als parkeerplaats tijdens piekmomenten, maar dan moet duidelijk worden waar je precies wilt en waar niet mag parkeren.

01 Technische ruimte
02 Trapgat
03 Inkomportaal
04 Berging
05 Doorgang
06 Noordwestelijk zijbeuk
07 Kerkzand
08 Zuidwestelijk zijbeuk
09 Noordwestelijk transept
10 Vloering
11 Zuidwestelijk transept
12 Vloering
13 Verhoogd koor
14 Sacristie

OPB KERKRUimte: 337m²
GRONDPLAN GELUKVLOERS

Hoe zou het kerkgebouw in de toekomst gebruikt kunnen worden?

"Het moet binnen de perken blijven, geen funken of free podium, dat moet in de Poppel."

"Tussen Herentals en Lar is geen OC."

"Ook niet geluisterde kerk op belangrijke momenten invullingen naar de kerk."

"Mensen kunnen Massenhoven wel meer als je er niet voor iets specifiek moet zijn, komt er niet."

MOGELIJK TOEKOMSTIG GEBRUIK

Populairste zaal
Een grote ruimte voor met een podium voor toneelvoeringen, concerten, optredens en een bar voor hapjesdrank, borrelmaaltijden, koffie/thee, verfrissingen... Het zou ideaal zijn als deze grote ruimte in twee delen kan worden verdeeld. We denken aan een oppervlakte van 150 à 200 m² (max: bar en podium van 60 à 70 m²).

Andere voorstellen invullingen die meemata aan bod kwamen:

- Een kinderopvang**
Volgens sommige zou een kinderopvang in de nabijheid van de kerk een toets kunnen geven aan het aantal leerlingen in de bestaande. Na overleg met de gemeente zou de kerk een goede locatie zijn voor een kinderopvang, maar dit moet worden onderzocht door de gemeente.
- Een atelier/ruimte "open"**
De kerk zou een open ruimte vormen met het dorpspunt dat voor ontbreken staat. Deze functie kan bakken zijn in omvang en tijd en dat moet andere functies in het kerkgebouw bevaren. Als alternatief kan ook aan de pastorij gedacht worden.

Hoe kan het kerkgebouw het dorpspunt en de parochiezaal in de toekomst aanvullen?

"Het zou fijn zijn om het dorpspunt aanvullend open te doen om er iets te kunnen maken van een cultureel event. Maar als je niet wilt komen 100 mensen moet je maar iets denken in het Dorpspunt, dat gaat niet."

01 Sint-Stefanuskerk
02 Kerkhof
03 Voornamelijk gemeentehuis
04 Parochiezaal
05 Basisschool 't Kroonste
INFLANTINGSPLAN
Schiedt 1/1000

Welke uitrusting moet voorzien worden in het kerkgebouw?

"Multifunctioneel, hoe minder is het hoe het beter. Een herbestemming kan een succes zijn, maar het moet ook een succes zijn, maar het moet ook een succes zijn, maar het moet ook een succes zijn."

Ruimtelijke scan

Toelichten van de ruimtelijke uitgangspunten, inspireren

Moet de nieuwe invulling vooral goed uitgerust of vooral flexibel zijn?

Welke uitrusting moet voorzien worden in het kerkgebouw?

Welke mogelijkheden?

publieksoptellingen

tijdelijk gebruik?

mogelijke opstellingen keuken, sanitair, berging

Studio Open Kerken
Massenhoven
Sint-Stefanuskerk
ruimtelijke mogelijkheden

2023

22/04/2023
PARTICIPATIE 1

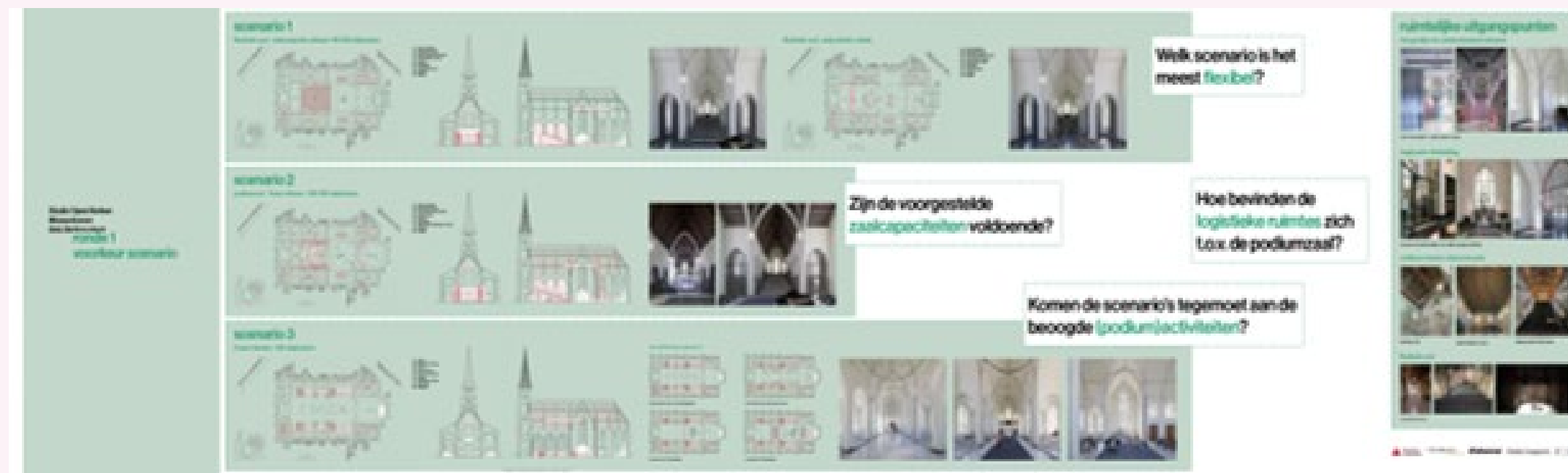
Voorkeursscenario

Aftoetsen voorkeursscenario
podiumzaal a.h.v. planmateriaal en
referentiebeelden.

2023

Kerk
plus

12/10/2023
PARTICIPATIE 2

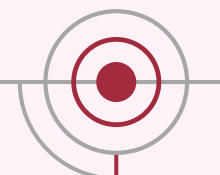

...en je plannen realiseren

- Aanpassingsinvesteringen voor her-of nevenbestemming (geen valorisatie): zoals sanitair, een keuken, een scheidingswand, een box-in-box constructie, technieken...
- 75% projectkost, maximum 250.000 euro subsidie
- Studies voor her-of nevenbestemming, instandhoudingswerken en aankoop zijn niet subsidiabel
- 31 maart of 15 oktober

2025

A yellow zipper pull is positioned at the top left, with the zipper teeth extending downwards. The teeth are stylized as a series of human figures, with the top part of the zipper being a single large figure and the bottom part being a row of smaller figures.

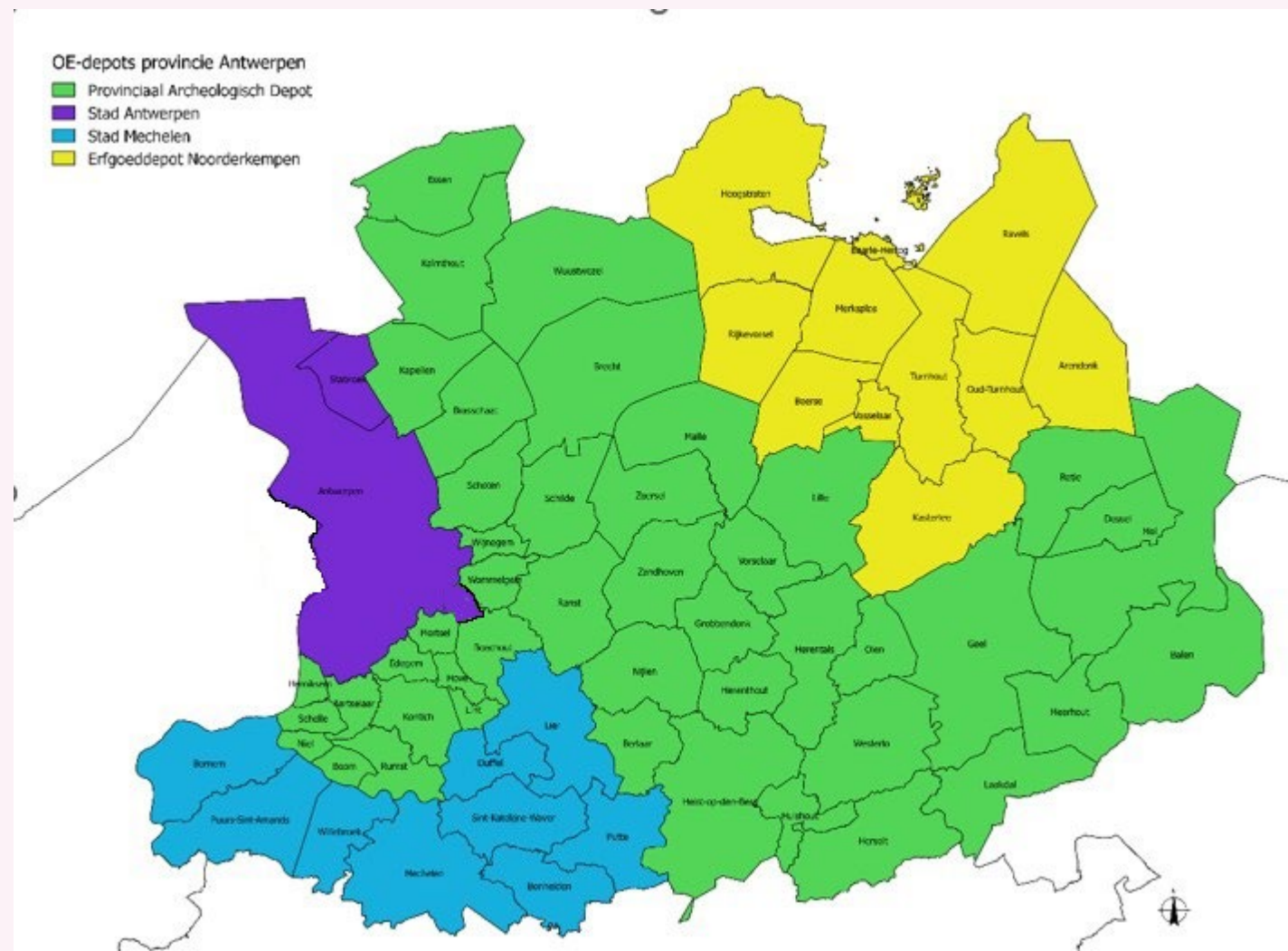
PROVINCIAAL ARCHEOLOGISCH DEPOT

Samen zorgen voor ons waardevol erfgoed

Provincie
Antwerpen

Dienstverlening

Behoud en beheer

45 steden en gemeenten in provincie Antwerpen

Eigendomsoverdracht = overdracht van decretale verplichtingen -> belangrijke implicaties:

- * depot (= provincie) wordt verantwoordelijk
- * eigenaar (= lokaal bestuur) draagt verantwoordelijkheid over

Advies en trajectbegeleiding

Ontsluiting

Onderzoek

Kennisgroei collectie

Onderzoek geen voorrecht van academici

Resultaat:

- * Input archeologische sector
- * Integratie in publiekswerking

Ontsluiting

Publiekswerking

Digitale ontsluiting

Bruiklenen - kijkkasten

Archeologiebrochures en gidsenhandleidingen

Educatief pakket en materiaal

www.archeologiedagen.be

Erfgoedprijs

>> WE DOEN DIT NIET ALLEEN

UIT HET DEPOT

Het Provinciaal Archeologisch Depot bewaart vondsten uit 46 gemeenten in de provincie Antwerpen en speelt een actieve rol in de publiekswerking rond archeologie. In de brochurereeks 'Uit het depot. Archeologie in de provincie Antwerpen' laten we het publiek kennismaken met deze brede waaier aan vondsten en vindplaatsen in de provincie.

Deze rijkelijk geïllustreerde brochures zijn gratis verkrijgbaar. Je kan ze aanvragen via erfgoed@provincieantwerpen.be of via het nummer **03 240 55 70**.

Meer info en andere publicaties, inclusief de oudere reeks van 20 archeologiebrochures: www.provincieantwerpen.be >> [erfgoedpublicaties](#)

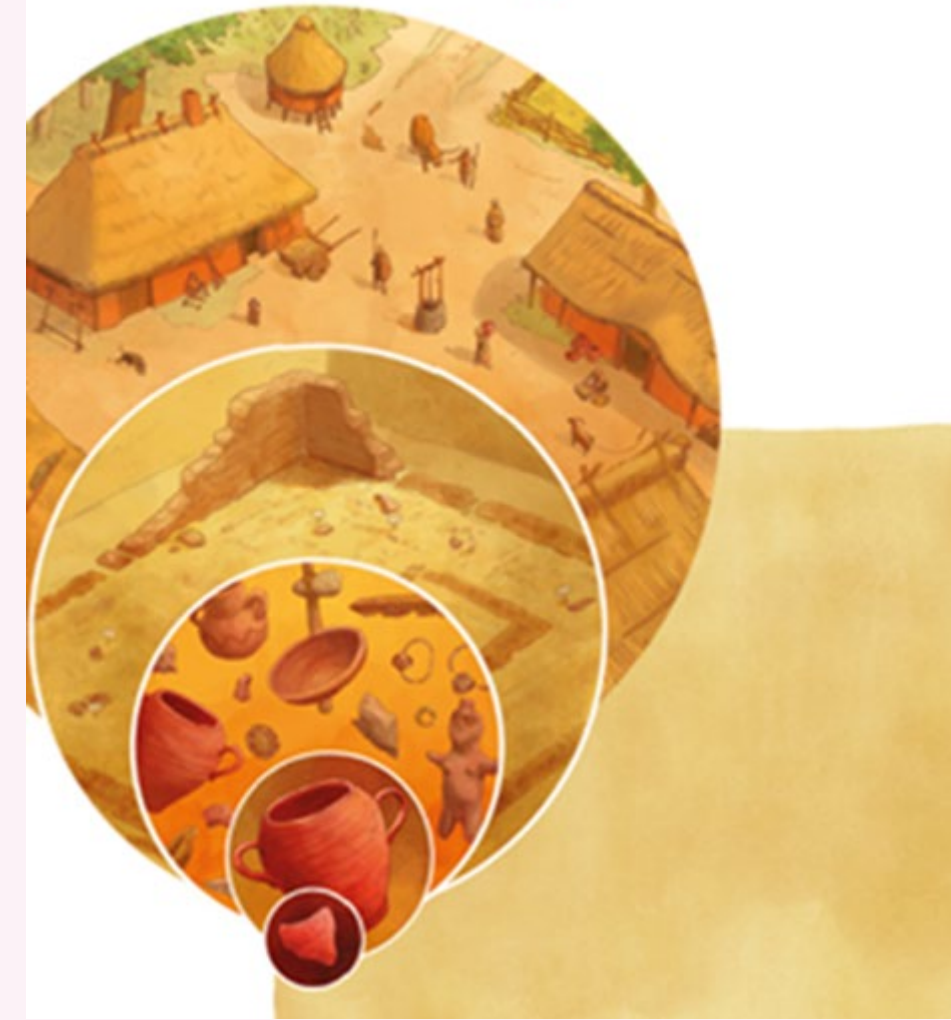
1. Mechelen – Sint-Romboutskathedraal
Mysterieus rond een eeuwenoud reliëf
2. Vorselaar – Van de Wervelaar
IJzertijd en Romeinen op een kleine zandgring
3. Boechout – Mussenhoevelaan
Wonen, vieren en rouwen aan de Rollebeek
4. Oud-Turnhout – De Lieremandedepressie
Unieke getuige van bijna 14.000 jaar vegetatie
5. Lier – Grote Markt
Van bos tot prestigieus plein
6. Brecht – Ringlaan
Potstalhuizen naast een grafveld
7. Borsbreek – Den Dult
Motte en dorjion: buffer tussen Vlaamse graaf en Duitse keizer
8. Antwerpen – Rivierenhof
Duizenden knoken, honderden honden
9. Zandhoven – Nederviersel
Bronzen zwaarden en speren uit de verzameling Grimon
10. Puurs-Sint-Amands – Park Fort Liezele
Drie millennia boeren en wonen onder het landschapspark
11. Borsbreek – Frans Beirenslaan
Een ijzertijdste tussen fort en vliegveld
12. Oude Belgen, nieuwe helden
Keltische leiders in het 19de-eeuwse Antwerpse straatbeeld

Provincie Antwerpen

Dienst Erfgoed | Koningin Elisabethle 22, 2018 Antwerpen | www.provincieantwerpen.be/ruimte/erfgoed

Aan de slag met archeologie!

Basismodule
Handleiding leerkracht

Duurzaam omgaan met ons lokale erfgoed

- 1. Monumentenwacht: voorkomen is beter dan...**
- 2. Kerkplus: haal meer uit je kerk(gebouw)**
- 3. Onroerend erfgoed als troef voor lokale besturen**

CONTACTGEGEVENS

Monumentenwacht:

monumentenwacht@provincieantwerpen.be

www.monumentenwacht.be

Kerkplus:

kerken@provincieantwerpen.be

Provinciaal Archeologisch Depot:

erfgoed@provincieantwerpen.be

www.provincieantwerpen.be/ruimte/erfgoed

Bedankt!
